

En timme vid lunch som blev historia

Berättelse

Hösten 1979 hände något ovanligt på restaurangen Berns i Stockholm. Mitt under lunchen, medan gästerna åt sin mat, gick ridån upp för en föreställning. Den hette "Under dubbelgöken", och bakom den stod humorduo Hans Alfredson och Tage Danielsson. Showen var ovanligt kort och varade bara ungefär en timme, men den skulle bli ihågkommen länge.

När det blev Tages tur att stå ensam på scenen var han 51 år gammal. Han var inte högljudd och han skrek aldrig. I stället talade han lugnt och eftertänksamt, nästan som en föreläsare. Just det var hans knep. Eftersom tonen var så allvarlig blev skämtet ännu roligare, och publiken skrattade högt.

Bakgrunden var allvarlig. Tidigare samma år hade det skett en stor olycka i ett kärnkraftverk i Harrisburg i USA, och i Sverige diskuterade nästan alla om kärnkraft var farligt eller säkert. Många experter försökte lugna folk genom att säga att en svår olycka var ytterst osannolik.

Det var detta resonemang som Tage tog tag i. Han vände på hela tankesättet. Han konstaterade att olyckan i Harrisburg hade varit så otroligt osannolik att den egentligen inte kunde ha hänt – fast den ju faktiskt hade hänt. Med den enkla men skarpa tanken visade han hur märkligt det är att räkna bort en verklig fara bara för att den inte "borde" inträffa. Han kallade monologen "Om sannolikhet".

Det som gjorde monologen så stark var att den inte skällde på någon. Tage övertygade inte genom ilska, utan genom logik och humor. Därför lyssnade även de som tyckte annorlunda än han. Skrattet öppnade en dörr, och bakom dörren fanns en allvarlig fråga som plötsligt blev lättare att tänka på.

Året därpå, 1980, fick svenskarna rösta om kärnkraftens framtid i en folkomröstning. Tage hann inte se hur frågan slutligen avgjordes, men hans ord stannade kvar. Än i dag citeras "Om sannolikhet", och den räknas som en av de mest kända svenska monologerna. En enda timme vid lunch på Berns blev på så vis en bit svensk historia.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
en ridå	det stora tyget framför en scen
en föreställning	en show eller pjäs som man tittar på
en humorduo	två personer som gör humor tillsammans
ihågkommen	något som man minns efteråt
högljudd	som låter mycket, hög och stark röst
eftertänksam	som tänker noga, lugnt och seriöst
en föreläsare	en person som håller ett tal och lär ut

ORD	FÖRKLARING
ett knep	ett smart sätt att göra något
ett resonemang	ett sätt att tänka och förklara steg för steg
osannolik	inte trolig, något som nästan aldrig händer
skälla på	skrika argt åt någon
en folkomröstning	när alla i landet får rösta om en fråga

Läsförståelsefrågor

1. Vad var ovanligt med föreställningen “Under dubbelgöken”?
 1. Den spelades mitt under lunchen och var bara cirka en timme lång
 2. Den varade i flera dagar
 3. Den spelades utomhus i en park
2. Hur talade Tage på scenen?
 1. Högt och argt
 2. Lugnt och eftertänksamt, som en föreläsare
 3. Snabbt och nervöst
3. Vad var bakgrunden till monologen?
 1. En kärnkraftsolycka i Harrisburg i USA samma år
 2. En fotbollsmatch
 3. En ny film av Tage
4. Hur “vände Tage på tankesättet” om olyckan?
 1. Han sa att olyckan var så osannolik att den egentligen inte kunde ha hänt – fast den hänt
 2. Han sa att olyckan var helt väntad
 3. Han sa att olyckan inte var farlig alls
5. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Tage övertygade publiken genom att bli arg och skälla.
 2. Även de som tyckte annorlunda lyssnade på honom.
 3. Tage spelade monologen ensam på scenen.
 4. Tage skrev monologen på en kväll hemma.
6. Varför blev skämtet “ännu roligare” just för att Tages ton var allvarlig? (inferens)
7. Texten säger att “skrattet öppnade en dörr”. Förklara med egna ord vad som menas. (inferens)
8. Varför kan en så kort föreställning ändå kallas “en bit svensk historia”?

Facit

1. Den spelades mitt under lunchen och var bara cirka en timme lång
1. Lugnt och eftertänksamt, som en föreläsare
1. En kärnkraftsolycka i Harrisburg i USA samma år
1. Han sa att olyckan var så osannolik att den egentligen inte kunde ha hänt – fast den hänt
1. **nej** (han övertygade genom logik och humor, inte ilska) b) **ja** c) **ja** d) **det står inte i texten**
- Exempel på svar: Kontrasten överraskar. När någon säger något lustigt med fullt allvar blir det oväntat, och det oväntade får oss att skratta.
- Exempel på svar: Skrattet gjorde att folk slappnade av och blev nyfikna, så att de vågade tänka på en svår och allvarlig fråga.
- Exempel på svar: För att monologen blev så känd och citeras än i dag, och för att den påverkade hur många svenskar tänkte i en stor samhällsfråga.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Texten står i preteritum och passar för att öva dåtid, bisatser (eftersom, fast, medan) och orsakssamband. Tema: ironi, retorik och humor som verktyg i en samhällsdebatt. Notera att texten medvetet undviker att slå fast hur folkomröstningen 1980 "slutade", eftersom resultatet tolkades på olika sätt. Diskutera gärna varför Tage valde humor i stället för ilska.

Diskussionsfrågor

- Tage övertygade med humor och logik i stället för ilska. Vilket sätt tror du fungerar bäst när man vill ändra någons åsikt?
- Att säga motsatsen till vad man menar kallas ironi. Kan ironi vara svår att förstå på ett nytt språk? Ge exempel.
- Finns det en samhällsfråga i ditt hemland som många diskuterar just nu? Vilken, och varför?
- **Skriv (4 meningar):** Skriv om en person som har fått dig att tänka på ett nytt sätt. Vad sa eller gjorde personen?

Källor och faktagranskning

- Wikipedia: Tage Danielsson (https://sv.wikipedia.org/wiki/Tage_Danielsson)
- Nationalencyklopedin: Tage Danielsson (<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/tage-danielsson>)
- Tage Danielssons vänner: Tages produktion (<https://tagesvanner.se/tages-produktion/>)
- Linköpings historia: Tage Danielsson (<https://linkopingshistoria.se/fordjupning/tage-danielsson/>)
- Svensk Filmdatabas: Tage Danielsson (<https://www.svenskfilmdatabas.se/sv/item/?type=person&itemid=66795>)

Faktagranskad i juni 2026. Tage Danielsson föddes 5 februari 1928 i Linköping och dog 13 oktober 1985 på Lidingö i melanom (hudcancer), 57 år gammal. Han var författare, regissör, skådespelare och poet. Tillsammans med Hans Alfredson bildade han duon Hasse & Tage och produktionsbolaget AB Svenska Ord (1961). Han regisserade bland annat filmen "Ronja

Rövardotter" (1984) och skrev berättelsen om Karl-Bertil Jonsson. Hans monolog "Om sannolikhet" kom efter kärnkraftsolyckan i Harrisburg 1979. Nyckelfakta (datum, orter, verk) är samstämmiga mellan Wikipedia, NE och tagesvanner.se.

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-12.